

Vegyesek.

Jegyzőkönyvi kivonatok a megtartott szakülésekről.

e) Az 1882. október 13-án Koch Antal elnöklete alatt tartott szakülésen: 1. Koch Ferencz vegytani tanársegéd olvassa jelentését a moesi meteorikó quantitativ vegyelemzéséről. A talált alkatrészek százalékos összetételét feltüntető táblázata szerint tartalmaz a meteorikó: vasat, mangant, nickelt, chromvasat és és cobáltot (nyomok) fémállapotban; aztán vaséleceset, manganéleceset, magnesiuméleget, calciuméleget, kaliuméleget, natriuméleget, továbbá nyomokban chroméleget, aluminiuméleget és lithiumot; végre kovasavat, ként, phosphort. 2. Primics György a Kis-Szamos forrásvidéki hegység granitos kőzeteiről értekezik. Felosztja az e vidéken fellépő összes gránitokat: tömzs- és telérgránitokra. Petrographiai tekintetben megkülönböztet I. muscovit-biotit-, II. biotit-, III. muscovit- és IV. gránát-gránitokat. Különösen kiemeli a Muntyle-Mare gránitját, melynek keverékéből kiesett újjnyi nagyságu ikerkristályokat mutat be. A muscovit-biotit-gránitokat eruptiv eredetűeknek bizonyítja és összes állításait megfelelő kőzetek bemutatása által igazolja. 3. Da day Jenő részleteket olvas „Adatok Kolozsvár és környéke Crustacea-faunájának ismeretéhez“ ezimű dolgozatából, melyben összesen 56 rákfaj s ezek között hat új faj létéről tesz bizonyosságot. Bemutatja a róluk felvett s csinosan összeállított rajzgyűjteményt; úgyszintén a mikroszkopiumi készítményeket, valamint az ez ideig gyűjtött s borszeszben őrzött összes anyagot. Felolvasó szerző az erd. muzeum választmánya által lévén megbizra és anyagilag támogatva, a bemutatott gyűjteménycsoportokban az erd. muzeum állattárának célirányos és örvendetes gyarapodását látta a szakülés. 4. Koch Antal a pseudobrookit ásványfaj harmadik lelethelyét tudatja, melyek dr. W. J. Lewis cambridgei tanár a jumillasi spárgakövön (Murciában) fedezett fel; bemutat enstatit-kristálykát a moesi meteorikóból, továbbá két érdekes obsidián-nucleust. A kisebbiket Biró József úr találta A.-Föld határán és a kolozsv. m. kir. tudományegyetem ásványgyűjteményének ajándékozta; a nagyobbik darabot pedig, mely Csiky József ur tulajdonát képezi, a Hideg-Szamos völgyében találták. 5. Parádi Kálmán előadja a phylloxera vastatrixnak (szőlőtetű) Kolozsvárt történt felfedezése történetét. E veszélyes rovar az 1878-ik év tavaszán Kassáról hozatott sima vesszőkön, valószínűleg téli pete alakjában, került Kolozsvárra. Jelenléte tömérdek gyökéralak s ezek petéi által constatálva van. Áttelelő alakot csak keveset, nymphákat pedig éppen nem észlelt; de megtalálta a szőlőlevelek pókhálófonadékában a szárnyas alakok egyes testrészeit, a miből következteti, hogy a vész a fertőzött területen annak idején szárnycsok által is terjesztve vala. A fertőzött területen szedett anyagból bemutat mikroszkopiumi készítményeket, fertőzött gyökérdarabokat részint borszeszben, részint glicerinben eltartva.

f) Az 1882. november hó 24-én tartott természettudományi szakülésen. Koch Antal előklte alatt: 1. Parádi Kálmán egy biológiai tanulmányt olvasott fel az „intracellularis emésztésről“, a melyben felolvas saját és mások észleletei alapján kimutatja, hogy léteznek az alsóbbfoku állatoknál oly felhám-felületek — amoeboid epitheliumok, — melyeknek kiváló sajátysága abban áll, hogy egyes sejtjeik a Rhizopodák módjára képesek a táplálékot megragadni, magukba kebelezni és megemészteni. 2. Szaniszló Albert buzakalászkokon bemutatta a Tylenchus tritici kártételeit, a földmives nép által „gömbölyű őszőgnek“ v „golyó-őszőgnek“ nevezett betegséget. A Tylenchus tritici által fertőzött buzakalászkokat a Székelyföldről kapta előadó, a hol e féregbántalmak annyira közönségesek, hogy mindenki ismeri. Bemutatott még egy pergő sáskát — *Acridium stridulum* — torzult szárnyakkal, továbbá az olasz sáska — *Caloptenus italicus* — egy változatát és egy sajátyságos áttelelési esetet a fátyolkáknak nevezett rovarok családjából. 3. Koch Antal előterjesztette Mártonfi Lajos jelentését az erd. muzeum segélyével tett földtani kirándulásairól. Mártonfi átkutatta a Mezőséget Szamosújvártól Beszterczéig, Tekéig és innét vissza Szamos-Ujvárig; úgy szintén Deésakna vidékét. 4. Ugyancsak Koch Antal bemutatta Schmidt Sándor budapesti muzeumi őrségd krystallographiai meghatározását és pontos rajzát a Bibarczfalva határán talált haematitokról. 5. Daday Jenő bemutattott Aradvásos vizeiből általa gyűjtött *Spongilla fluviatilis*-t és *Aleyonella fungosa*-t, melyek Arad faunájában eddig ismeretlenek valának. 6. Fodor Ferencz ajánlólag ismertette Szathmáry Ákos középiskolai tanár „Spectral-Analysis“ című munkáját.

g) A f. évi utolsó természettudományi szakülés megtartott december 15-én Koch Antal előklte alatt a következő tárgyakkal: 1. előklő Koch Antal ismerteti Kürthy Sándor értekezést „Az erd. Érczhegység trachytos kőzeteiről. Értekezést átvizsgálta az erd. muzeum gyűjteményében található összes odaváló kőzeteket (5—600 drbot, melyekből 200-nál több mikroskópi csiszolatot is készített. A három csoportra osztott trachytok közül uralkodó az amphibolandesit 60 lelethelylyel; ezután teszi az amphibol-augit-dacitot 43 lelethelylyel. Jóval csekélyebb számban van képviselve a biotit-andesit és quarcz-orthoklas trachyt, amaz 18, ez 15 lelethelylyel. 2. Parádi Kálmán ismerteti: „Monographie der Turbellarien. I. Rhabdocoelidea. Bearbeitet von dr. L. von Graff. Leipzig, 1882.“ című nagyszabású s gyönyörű rajzokkal illusztrált munkát. Graff kiváló érdeme gyanánt azt hozza föl, hogy ő az Örvényféregeknek az ez ideig ingadozó rendszerét egységessé tette és szilárd anatómiai alapokra helyezte; s ezen eljárás természetes következménye vala, hogy neki a Turbellafajok és nemek chaoticus halmainak rendezése közben sok új nemet, sőt új családokat is fel kellett állítani, de szintúgy egyes nemeket és fajokat össze is kellett vonnia s illetőleg különlettüket a systematikából törölnie. 3. Koch Ferencz bemutatja a rakováci dolerites phonolith teljes vegyelemzését. Elemzéseit által elért eredmény gyanánt kimutatja, hogy a kérdéses kőzet épen a phonolithok és a doleritek középösszetétele között áll, hogy tehát semmi esetre sem sanidin-vagy orthoklas-trachyt. 4. Abt Antal előterjeszti két tanítványa: gr. Csáky József és Jáhn Károly által elért eredményeket az electrolytek vezetési ellentállására vonatkozólag. Az illető kísérletezők a Kohlrauchféle módszerét követték, de galvanometer v. electrodynometer helyett telephont alkalmaztak. 5. Daday Jenő folytatólagos pontjain eszközölt crustaceologiai gyűjtése eredményéről. 6. Fölvolvastatik Mártonfi Lajosnak Entz Géza tanárhoz intézett levele, melyben a *Spalax typhlus* (földi kutya) új lelethelyéül Szamos-Ujvár környéke említették.